

LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIÈNCIES

EL IV CONGRÉS D'HISTÒRIA DE LA CORONA D'ARAGÓ

Quan pel febrer de 1908 es trobaven a Montpeller els representants de Catalunya i Aragó, amb objecte de celebrar el setè centenari de la naixença de Jaume I, es posaren les primeres fites dels Congressos dedicats a l'estudi i investigació històrica del reialme de Catalunya-Aragó.

El primer Congrés tengué lloc a Barcelona pel juny d'aquell mateix any, el segon a Osca l'abril de 1920 i el tercer a València pel juliol de 1923. Mancava el quart i últim, i en la sessió de clausura de l'efectuat a València s'acordà que aquest es celebràs a la Ciutat de Mallorca.

A la darrera Junta General de la "Societat Arqueològica Lulliana" el President donà compte d'haver estat encarregada la Societat de l'organització d'aquest IV Congrés de la Corona d'Aragó. La Junta acordà, amb un encert especial, que aquest tengués lloc pel maig de 1931, data en la qual s'escau el setè centenari de la segona venguda a Mallorca de Jaume I.

El IV Congrés comprèn l'estudi dels fets ocorreguts des de l'elecció de Ferran d'Antequera fins a la mort de Ferran el Catòlic i també, per no haver-se tractat en l'anterior, del Compromís de Casp.

És importantíssim l'encàrreg conferit a la benemèrita "Societat

Arqueològica Lulliana”, que amb aquest motiu pot, encara, auriolar-se de nous prestigis. Cap Societat com aquesta té tants títols per encarregar-se, a Mallorca, de l’organització d’un Congrés d’Història de la importància del que esmenten. És la única Entitat mallorquina amb prou mèrits i elements personals per fer-nos quedar bé. Però, pel bell record de la Corona de Mallorca, incorporada a la d’Aragó, cal que les nostres Corporacions Oficials donguin a l’Arqueològica l’ajuda escaient.

LA NOSTRA TERRA, en celebrar l’honor conferit a la “Societat Arqueològica Lulliana”, ofereix les seves planes i el seu esforç al major èxit i esplendor d’aquest Congrés.

L'element emotiu en la Poesia mallorquina (I)

LA Junta d'aquesta casa ha tingut amb mi la gentilesa d'invitar-me a parlar-hi una estona de poesia. No m'hi he sabut negar, i aquí em tenen una mica temerós de la pròpia insuficiència. Per suplir-la, faré parlar els mateixos poetes.

L'home, diu no record on En Joan Alcover, només viu plenament quan contempla: quan no contempla, fa per viure. I la mateixa vida dels benaventurats consisteix segons la teologia cristiana, en la contemplació de Déu. Quelcom de profund hi ha certament en aquests conceptes, que fa creure en el valor etern de la poesia, aquesta intuïció de les essències.

En el nostre temps la vida ha esdevingut singularment agitada i trepidant. Hi ha poc espai per a la contemplació; un daler d'acció contínua, una certa necessitat que tots en sentim, ens emporta dins els seus remolins lluny dels plàcids indrets on el corrent de la nostra vida espiritual s'encalma per emmirallar les coses essencials i eternes. La boxa, l'esport, l'aviació, el cinema, el motorisme en les seves variades formes, s'emporten el cor entusiasta del jovent, afadigat d'ensomnis malaltissos, desdenyós també una mica d'idealitats que no ha viscut. Caldria distingir, encara, entre aquella activitat joiosa i tonificant que pot confrontar per moments amb l'heroisme, i aquella excitació artificial, confinant amb l'epilèpsia, que té el seu exponent simbòlic en la música de *jazz* i en alguns balls moderns en què ha vingut a degenerar el noble art de la dansa.

Una doctrina en què jo no sé reconèixer cap qualitat, ni cap rastre de pensament filosòfic, ha volgut fonamentar en aquest caràcter dinàmic dels nostres temps la seva posició de pueril fatxenderia enfront de l'art tradicional, al qual expedeix, amb l'autoritat del

(1) Paraules preliminars d'una lectura de poesies donada per l'autor dins la Biblioteca de l'Institut de Cultura per la Dona, a Barcelona, el 14 del passat desembre.

que més crida, la cèdula de defunció, donant per esgotades definitivament les seves fòrmules. Seria més sincer declarar esgotada la pròpia sensibilitat davant les més altes i serenes manifestacions de la bellesa.

Conseqüentment, s'han llançat alguns a la recerca de fòrmules novelles, mitjançant allò que un pensador castellà ha anomenat amb expressió molt exacta "deshumanització de l'art". Els resultats han estat en general deplorables: la major part dels nous productes se'n van tots sols al calaix de les curiositats estrofolàries. La contemplació penosa d'aquests deliris de medium, reforçats amb sorra i etiquetes enganxades, que hem pogut veure dins les nostres sales de pintura,—la lectura d'aquests manifestos baladrers, fets de miques d'idees i de pura incoherència, que és tot el que fins ara ha sabut produir aquesta escola—, només serveixen per augmentar la nostra delícia davant els quadres de Raphael i de Fra Angelico, o el nostre calfred davant la bellesa d'un *Cant espiritual* i d'uns *Goigs a la Verge de Núria*.

Si hem d'ésser sincers, confessarem que només l'aigua clara d'aquests cims apaga verament la nostra sed d'art i de poesia. No és una moda literària, filla de cent vanitats totes petites, que ha consagrat un Maragall, un Alcover, un Costa i Llobera: és la veritat de la inspiració i la palpitació humana i la interna perfecció de la seva obra.

Avui sentim parlar molt de "poesia pura". Si es tracta d'isolar i fer viure per ell sol l'element irreductible que pugui constituir l'essència poètica, he de confessar que aquesta puresa química, ni l'entenc prou, ni sabria entusiasmar-me. El mateix Joan Alcover compara l'art a un arbre que té per flors estrelles, però que enfonsa les rels dins la terra, i es nodreix de tots els sentiments, de totes les passions, de tots els dolors de l'ànima humana.

Dins el quadre general de les lletres catalanes, ha estat assignat a l'escola poètica de Mallorca, com a qualitat característica, la perfecció i el culte de la forma. Jo no insistiré avui sobre aquest punt: potser fins s'hi ha insistit ja massa. Tot i reconeixent, en termes generals, la realitat d'aquesta virtut que se'ns assigna, fóra injust atribuir-nos-en l'exclusiva. La lírica catalana continental ha atès en moltes composicions de Mossèn Cinto i d'En Josep Carner, per no citar més que dos noms il·lustres, una musicalitat tan dolça, una plenitud formal tan sobirana, com en les millors composicions dels mestres mallorquins.

Allò que voldria subratllar per endavant de les poesies de què vaig a fer lectura i que, bé que massa conegudes, com certes melodies de Mozart o de Beethoven, sonen tothora gratament a les orelles de l'ànima i en mouen les fibres íntimes, és, més que la tècnica perfecta, el viu corrent d'emoció que les vivifica.

Sorprèn una mica, fem-ho notar, la quasi absència del sentiment amorós en la lírica mallorquina, almenys en les seves manifestacions més conegudes. Però no és per estranyar-nos gaire aquest fenòmen, si recordem el caracter sacerdotal d'un dels seus dos grans mestres, i la circumstància d'haver l'altre consagrat la seva ploma a la nostra llengua quan ja els cabells li començaven de blanquejar. Resten el sentiment religiós, el sentiment de pàtria, el de família, el que desperta en el nostre cor la fervorosa contemplació de la naturalesa, les grans dolors de la vida humana, i aquella recança melangiosa que és l'enyor de l'infinit dins les ànimes escollides.

En resseguir l'expressió d'aquests afectes a través de la poesia insular, escollint de cada mestre, no les composicions més famoses, sinó algunes entre les de caire més íntim, no en desvirtuaré la lectura amb inútils comentaris. Començarem, si volen, pel gran Mossèn Costa, de l'obra del qual, en el fons, tant com clàssica, romàntica, alguns han notat solament l'aspecte acadèmic. Alternant amb el seu superb entusiasme líric, una vena elegíaca, que de tendra es va fent greu amb l'avençar dels anys, corre de cap a cap d'aquesta obra del sacerdot poeta, a qui la naturalesa s'ha revelat tan altament i tan íntima com a molt pocs en els seus moments de comunió inspirada.

*

Del lloc que té el sentiment en la poesia d'En Joan Alcover, ja no cal parlar-ne. Defensor de l'art humà amb elegants arguments i amb el propi exemple, foren els records de l'infantesa i l'enyorança del seu escenari rústec allò que li va inspirar les *Cançons de la Serra*, així com la mort dels propis fills li dictà les *Elegies*, en què consagra la mirra del dolor al culte d'imatges benvolgudes.

Totes vostès coneixen bé segurament aquest rosari d'obres mestres que són *La Serra*, *La Balanguera*, *La Relíquia*, *Dol*, *Desolació*, *Col·loqui amb la musa*... Afegim-n'hi una altra, no tan citada com mereix per la seva perfecció artística i per la càlida sinceritat amb què l'autor hi aboca tota l'ànima en l'evocació dels afectes més

entranyables que han exaltat i adolorit la seva vida. Es titula *L'Espurna*, i canta una nit de Sant Joan en què el poeta insomne, de l'abrupte mirador del castell d'Alaró contemplava la negra silueta del Puig Major que s'alça a l'enfront, i on la jovenalla ardida de Mallorca havia pujat per encendre el foc joiós qui respongués a través de la mar a fogueres arborades aquella nit en tots els cims de la terra catalana, en signe de vigilant germanor.

Entre els testimonis d'adhesió filial que Catalunya ha rebut sempre de la musa mallorquina, cap de tan roent com *L'Espurna*.

*

No puc seguir un per un en l'espai d'una hora tots els poetes insulars, però un deure de justícia m'obliga a esmentar el benivolgut i malaguanyat Miquel dels Sants Oliver, baldament només sia per reparar l'oblit mesquí en què per alguns se'l deixa. Cantor enamorat de tot allò que s'esvaeix en el pretèrit, de records històrics, perfums del passat, aspectes i emocions locals, que rimaven amb el seu íntim desfici, les cordes de la seva lira han vibrat a voltes amb notes tan inspirades com les d'aquell *Dijous Sant* en què s'exhala tota la fonda emoció religiosa de la sagrada nit, davant del monument, dins la Seu mallorquina.

*

De Mossèn Riber, sensitiu i imaginatiu com un D'Annunzio cristià, evocarem—el temps curteja per entrar dins la seva obra magnífica—els exquisits sonets *Al bell costat de la germana malalta*. I clourem la lectura amb la d'algunes poesies de la adorable Maria-Antònia Salvà, pures com la rosada del camp i com les llàgrimes del cel.

M. FERRÀ

BOCA DE CIRERA....

A N'ANTONI VILLALONGA

Boca de cirera,
ulls de blau de mar,
rosa fatillera
de mon estimar,
deixa que te culla
tremolós d'encís;
sota de ta fulla
guaita el paradís.
Encar no ets florida
ja et sent brotonar;
si l'amor és vida
jo mor per amar.

Flor d'antic retaule
de l'altar del cor,
tens perfil de faula
i ets vestida d'or;
doni'm l'abraçada
ta plasticitat;
si ets somni o bé fada
fes-te realitat.
Et duc dins les venes
feta sang i ardor
infantant serenes
visions d'amor.

Llum que m'illumines
de dia i de nit,
em cegues les nines,
em cremes el pit.
Som al bell migdia,
i el matí viscut
té la pua impia
d'un bell temps perdut;
el turment de l'hora
de fecunditat
que l'ànima plora
i el cos no ha tastat.

Boca de cirera,
ulls de blau de mar,
rosa fatillera
de mon estimar:
vina, i el desfici
calma de mon pit.
Febrer és propici
i el fred és delit.
De la Candelera
s'obre el nimbe d'or
sots la cabellera
d'ametllers en flor...!

MANUEL ANDREU FONTIRROIG

LA MEVA ÚNICA LLIÇÓ DE GREC

A l'“Ateneu Barcelonès”, conversant un dia de Literatura, un company no recordava bé les meves paraules.

—Em diguereu que coneixeu el grec ¿veritat?

—Al contrari—vaig rectificar jo—us vaig dir que no el sé.

—Ah! ¿no el sabeu? doncs l'heu d'aprendre; els que tenen aficions literàries no el poden ignorar.

—Sí, sí, i a mi em plauria molt d'estudiar-lo.

—Essent així jo m'encarrego de cercar-vos mestre.

Havia ja, quasi oblidat, aquella conversa, quan un altre dia que em trobava al mateix lloc, vegí que el company de referència entrava a la Biblioteca acompanyat d'un jove i que ambdós es dirigien cap a l'indret on jo era. El company em saludà i presentant el jove que tenia a la vora, digué:

—Un meu amic i el vostre professor de grec, si l'accepteu.

—Després que fórem anomenats i les salutacions de rigor foren canviades, ens posàrem d'acord respecte de la classe.

El meu mestre de grec, és a dir, el que l'endemà, ho seria, era un tipus esvelt i ros; de mà nirviosa i de barba nazarena. I els seus ulls ¡oh misteri! cada cop que vaig esguardar-lo, em semblaren, de color diferent. Primer blaus, després verds, grisos alguns moments i a voltes del color de l'ambre.....

L'endemà, el meu mestre de grec, començava així la classe:

Vos em perdonareu el meu posat de *domine*, car és precis en aquestes circumstàncies. Segons la meva manera de comprendre la forma poètica i l'essència íntima de la poesia, la vera poesia, és a dir, aquelles coses que ens diuen els vers poetes, són coses dites *per sempre*, i són coses que *no es poden tocar*; són intangibles per definició, per postulat, per axioma.

Ah sí, les poesies racials s'han de llegir en grec, en llatí, en

català, en alemany. Ja esteu convicta; no poden traduir-se sense traïció, *no es poden tocar*; són intangibles.

PARLAR I ESCRIURE

Vegeu el fum del meu cigar, (el meu mestre fumava davant meu) el veieu, com s'esvaeix. Doncs s'esvaeix, talment com el pensament primitiu, abans d'inventar-se l'escriptura.

¿Us imagineu bé els nostres avis de les cavernes del Périgord, com ratllaven una pedra per immortalitzar una figura? Quants esforços ¿no és cert? per perpetuar la memòria humana.

Parlar, ja és molt, però perpetuar la parla és allò que ens fa, verament, superiors davant les coses; el que és divinal, en nosaltres, no és *parlar*, és ESCRIURE.

Escriure és duplicar la personalitat. ¿Protesteu?

METAFÍSICA DE L'ALFABET

Jo us presentaré les lletres gregues, jo us les presentaré, ja que ens cal parlar de Gramàtica. Són diferents de les nostres lletres llatines. ¿Més boniques? ¿Més lletges? Vos mateixa m'ho direu.

Cada lletra, de tots maneres, és una glòria per l'esperit humà. Cada lletra ens conta una història de lluites per assolir la *Claretat* i la *Perpetuïtat*.

Les lletres,—acostumeu-vos a aquest pensament,—les lletres, són purificacions d'una matèria prima ancestral, una matèria tota feta de pintures grolleres, de jeroglífics, de signes; la història de les lletres deuria ésser escrita per un poeta. Una lletra es un Ésser amb la seva gènesi, la seva evolució, el seu destí. Quan parlem de l'alfabet posem les mans damunt una cosa santa, ¡ho sentiu això! ¡SANTA!

Perpetuar un so, el so de la paraula; perpetuar un so damunt la pedra, damunt el papyrus, damunt el pergamí, damunt la fulla de paper, perpetuar un so,—repeteixo—heus aquí la gran lluita, el gran dolor i la gran victòria de l'espècie humana. Les fites d'aquesta lluita les coneixeu: de la caverna del Périgord a la inscripció egípcia primitiva, de la inscripció jeroglífica a l'escriptura hieràtica, de l'escriptura hieràtica a l'escriptura demòtica, de l'escriptura demòtica a

l'alfabet fenici i a les lletres gregues; quina ascensió, ¡oh disculpable orgull de contemplar-nos homes!

El transcendent d'aquest orgull, és allò que ens conta cada lletra. Cada pàgina és un crit de gratitud. Consonants i vocals enclouen tota una metafísica.

INTRODUCCIÓ A L'ALFABET GREC

He dit que us presentaria les lletres gregues, però, per rebre la seva visita ¿esteu ja, ben preparada? Car, per estar preparada, convé que rememoreu, amb unció fervorosa, la processó de les civilitzacions antigues que volien perpetuar la parla i no encertaven completament. Rememoreu, sí, l'opulenta Babilònia, i el fúnebre Egipte, i el Mèxic llunyà i el Perú, caravana en marxa vers la conquesta de la Paraula Escrita. És Fenícia qui guarda el secret i és Fenícia qui el descobrirà..... Però és Grècia qui fixarà l'adquisició i purificarà el símbol, fent-lo apte per emmotllarse al Ritme de Píndar i al Pensament de Plató.

Rememoreu i prepareu la visita de les lletres gregues. Rememorar és per Vós, com per tots, embellir-se, i embellir-se és necessari per rebre la visita d'aquestes imatges purificades del passat egipci, babilònic, mexicà...

I ara, canviaré de ploma, car es tracta de dibuixar, per a Vos, el perfil gràcil de les lletres mateixes amb què s'escrigué el Fedre i Píndar s'immortalitzà.

¡Com guanyarà la intel·ligència vostra al contacte del vell Homer de Píndar i de Safo! Però la Safo i l'Homer vius, no els cadàvers sàfics i homèrics dels programes *fin de curso*.

(Dibuixades cuidadosament les lletres gregues, el mestre continuà.)

—No hi feu cap esforç. Veieu? Són 24..... Somrieu davant la seva amable companyia. Sobretot, no agafeu ràbia al pobre alfabet. Ja us dic; són tràgics aquests signes, i en l'albada de la civilització són la rehabilitació de la paraula nostra, deslliurada, manumesa.

Cap esforç. Renuncieu, de moment, a ficar-vos al cap tots aquests signes; només, us ho prego, volgueu esguardar-los i, en una lletra que demà m'escriureu, digueu-me quins són els que més us agraden i per què. Estic segur que la vostra sensibilitat sabrà descobrir, a

través del meu detestable dibuix, amb tot tolerablement aproximatiu, harmonioses línies dignes d'ésser recordades.

No em donareu el disgust de confondre aquesta meva presentació de les Lletres Gregues amb la seca lliçó d'antipàtica gramàtica universitària. Vos estudieu com en un joc i amb un fi; llegir, un dia, Safo, Teòcrit i Esquil, en llur parla, no ofuscada pels bàrbars. I aquest vespre, abans de cloure els ulls, llanceu el vostre esguard vers la tropa gràcil de les lletres gregues i somnieu les que us agradin més de les 24. Potser serà la majoria! Potser seran totes!

El segon dia de classe, el mestre ja no vingué. El *nostre* amic va dir-me que havia estat forçat de partir... amb rumb inconegut. Els més oposats comentaris tractaven d'explicar la fuga; no m'interessaven, jo sols em planyia d'haver perdut el mestre. I una veu interna de gratitud i d'admiració m'ordenava que no el devia substituir.

I amb una sola lliçó de grec, he quedat *per sempre!* Per sempre, mentre el mestre mateix no vingui a acabar l'obra que tan bellament començà, jo resto fidel a la memòria de la seva pedagogia.

ANNA CANALIAS

LLEGENDES FRANCISCANES

(DE MARIA LLUISA FIUMI)

EL LLIBRE (CAP. III)

QUAN Sant Francesc i la petita companyia dels seus primers frares foren retornats a Assís, després d'haver anat llarg temps a predicar l'Evangelí pel món, heus aquí que havien escollit per estatge un tuguri abandonat que anomenaven Rivotorto, per un torrentó rabiós que es torçava allà mateix fent rossolar les pedres. Essent aquell el més digne estatge de Madona Pobresa, tant era estret el lloc, que els frares no podien ni estar drets sota el sostre massa baix i enrunat, sinó sempre de genolls o ajeguts. I per això Sant Francesc havia escrit en les travesses el nom d'aquells homes penitents, perquè cascú pogués retrobar més fàcilment, a la nit, aquella mica d'espai que li era donat per resar o per dormir.

I havent-hi el Sant conduït amb gran alegria d'ànima aquells sos primers deixebles, tant i més que allí, veïna, hi havia una llebrosia que els permeteria d'ésser mes curosos dels malalts, deia que des del cancell del tuguri és més fàcil d'encaminar-se pel camí del cel.

Estant en aquell refugi miserable, la petita família vivia amb gran placidesa de cor i puritat de sentits, menyspreant talment les coses d'aquest món, que quan l'Emperador Otto s'escaigué de passar amb gran pompa davant la porta del tuguri, el Sant no volgué ni tampoc veure'l, i solament permeté a un dels seus frares que li sortís a l'encontre per anunciar-li que les seves orgies tindrien pròxima fi. La cova no tenia porta, sinó un forat per on se passava de grapes, sempre obert, perquè el vent se n'ensenyorejàs i l'espectacle de la bufada despertàs en aquells homes l'agraïment de trobar-se a cobert, i el sol dibuixàs mosaics dignes d'una Catedral sobre la terra humida, i sobre les pobres túniques d'aquells homes ajupits estampàs arabescs de casulles d'or. I des de l'eixida sens

portell aconsolava els frares l'espectacle d'aquella bellesa de Déu que als vols del tuguri la vall d'Assís fruïa en plena benaurança. Com que el Sant els havia dit que el qui voldrà fer salva la seva vida la perdrà, heus aquí que aquells homes penitents, tenint una gran senzillesa d'esperit, s'abandonaven per complet als seus quefers, sense preocupacions per l'endemà. I vivint així, podien adormir-se en pau sota el travesser que duia escrit llur nom, encongint-se a la manera dels ocells que amaguen el cap sota de l'ala. Ell havia demanat a la seva petita família l'obediència que converteix l'home en un cos mort, sense altra vida que la imposada pel seu superior. Obediència perfecta, per amor de la qual havia condemnat el frare arribat darrerament sols de la seva iniciativa, a tirar la caputxa al foc; i havent aquell amb prou humilitat obeït de seguida el comandament, heus aquí que la caputxa en sortí il·lesa. De vegades el Sant deixava la cabana per anar-se'n pels volts a enfevoritzar la gent amb la seva paraula, tornant després a la seva família, que tenint-lo a prop se lliurava de tota turbació. Sol·lícits a l'oració i fervorosos en el treball, els frares donaven als malalts part de les almoines recollides pels camins, part de llurs escassos vestiments. Sovint es plavien en recordar aquella llur primera peregrinació, i asseguts en terra, conversaven de la dolçor d'anar pel món desconeguts de tothom, predicant l'Evangelí, i dels fets meravellosos portats a terme pel Senyor per mitjà del Pare llur. Ell deia: "Tots els frares han de treballar, i els qui no en sàpiguen, que aprenguin qualche ofici". I amb el deure de combatre la peresa, perquè el Sant volia al seu entorn un joiós fervor de treball, aquells homes senzills anaven als pagesos per recollir el blat a l'estiu, i pels camps brulls a recollir les olives a l'hivernada; i al solc a sembrar la llavor amb el gest calmós d'una benedicció. Anaven a ajudar els homes del camp en aquelles feines que es poden fer cantant perquè la terra bona les paga amb sanitat i amb alegria amb els seus presents, que no són tan sols aliment corporal, ans encara do de vida. I com el Sant havia ensenyat aquella seva petita família que pels camps saludassen el homes dient: "Déu us donga pau", heus aquí que la gent es burlava d'aquella salutació a la qual no estava acostumada. Aleshores els frares digueren amb gran mortificació: "Si et sembla, Pare, disposa que nosaltres digam altre salutació". I ell, contràriament, respon amb severitat: "Deixeu-los dir, perquè no són capaços d'entendre les coses de Déu". Aleshores, pacients, aquells retornaren pels camps i encara deien: "Déu us

donga pau". Així, passat algun temps, la nova salutació entrà poc a poc en les costums de la gent, que l'acollí amb un bon somriure, i els primers en fer-se amics dels Fra Menors foren els infants. Com el Pare els havia ensenyat que el Fra Menor no deu d'oldre's mai de les mortificacions justes, havent d'ésser el més senzill, el més ignorant, el més menut, però al contrari, deu acollir les ofenses amb vera alegria, poc a poc ells arribaren a convertir en joia totes les burles, pensant que d'aquestes l'esperit podia traure'n guasardó. No res menys havien après, encara, que en el tuguri, amb tot i no tenir vestits pel fred, ni pa per la fam, se pot fer vida joiosa quan es té el cor en pau, i heus aquí que no es torbaven en tornar amb les butxaques buides de la capta: contents que les oliveres amagassen als homes el tuguri amb el seu secret de benaurança.

També succeí que vivint a Rivortorto els homes penitents d'Assís en tan gran senzillesa d'esperit i en extremada pobresa, no coneixien l'Ofici diví, i no tenien cap llibre per llegir les Hores. I digueren un jorn: "Pare, ensenyeu-nos a resar". El Sant, que volia ensenyar-los amb fets, més que amb paraules, no contestà de seguida, però havent eixit fora del tuguri, anà de primer un bon espai pel torrentó rabiós, i passat el límit de la bella planura, començà a pujar pel camí del Subassio envers el lloc predilecte de les Carcers. I a poca estona, per les faltes de la muntanya alegrament baixa a la vall, i els frares que en aquella hora tornen de la capta el veuen que s'afanya amb dos boscallers secs recollits certament en el bosc. Això ho fa cantant amb aquella alegria espiritual, amb la qual els frares es deliten més que amb l'aigua de les muntanyes. "Pare ensenya'ns a resar", ells li han dit. I ell, que amb amorosa sol·licitud va proveint a llurs desitjos, heus aquí que planta davant mateix de l'entrada del tuguri, més alta que el sostre, una gran creu. I els diu que no cal despacientar-se, sinó posseeixen un llibre per llegir l'Ofici, puix aquella creu es l'únic llibre de l'Amor, obert als homes eternalment. I afegeix que tampoc deuen contristar-se per no saber enraonar per la gran senzillesa d'ànima, ni donar-se vergonya d'ésser ignorants, puix que la ciència dels homes s'estreba en la terra i tant sols l'Amor dóna ales a l'ànima per anar a Déu. "Pare ensenya'ns a pregar", ells li havien demanat. I ell havia respost: "No cal: cap cosa és necessària, sinó viure senzillament i creure amb fermesa". I així l'ombra de la Creu fou, per aquells homes penitents, la via de salut per on Ell es els conduí a discórrer de coses celestials: fou el camí del Paradís en què tot pedruscall era un graó per enfilear-se a les con-

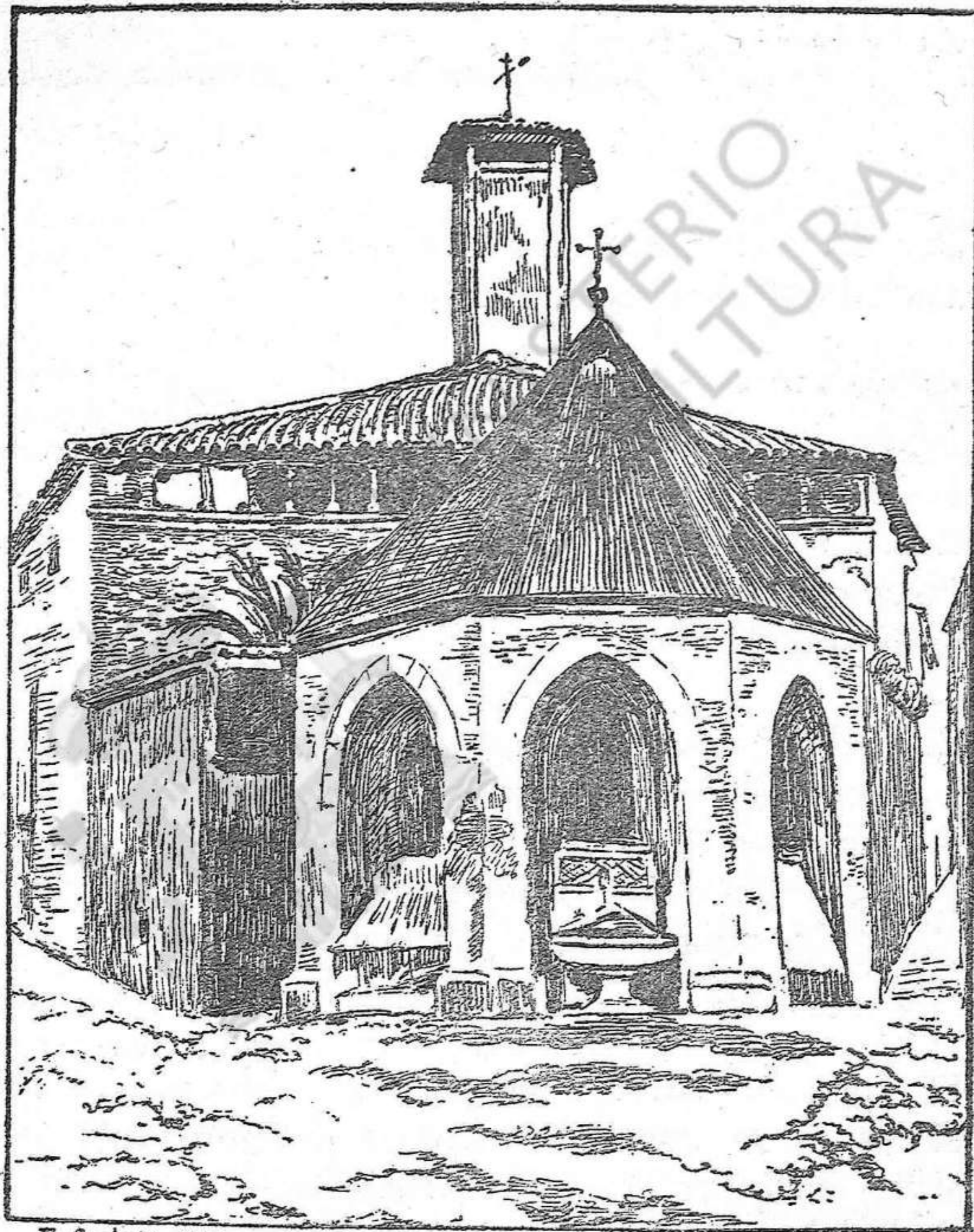
templacions beates, i finalment on per trobar Déu, principi i fi de totes les coses, bastava prosternar-se amb el front a terra. I com tota senyal té el seu significat, Ell acostumà aquells seus companys pobrissons a adorar a tot arreu on fos aquella senyal de l'Amor.

Encara devien agenollar-se amb gran reverència en descobrir una Creu de lluny: i devien respectar els arbres que trobaven pels camps amb els braços oberts a faisó de creu; i estimar les bardisses que maternalment encreuen les seves branquetes, per tal que no es trobi massa sol aquell rodamón que va sempre adalerat, com qui cerca allò que no troba, i per tal que, si és las, pugui reposar en pau vetllat per aquell signe de l'amor universal.

A Rivortorto això deia el Sant als homes penitents d'Assís, agenollats a totes hores en la placeta davant la creu gran, fins que, en lloc de les paraules, el cor prenia la divina mercè del silenci. I en aquell temps, mentre la vall a l'entorn vivia amb la seva perfecta beatitud, els frarets estàtics, agenollats, tenien les cares radiant com de criatures. I, encara, acotats per la meditació, rebien al rostre un reflexe de llum per l'ombra de la creu; a la manera d'aquell qui de cara a terra apaga la set en la fontana on s'emmiralla el sol.

ANGEL AGUILÓ, Trad.

DE LA CIUTAT VELLA

F. Salva de l'Alapassa.

LA FONT DEL SEPULCRE

TRES BENEDICCIONS

(DE K. DE KALOCSAY, BUDAPEST)

Per fer ben pures tes accions
vull dir-te tres benediccions.

Si passat tot un rengle de jorns grisos
vénen moments que el viure és ple d'encisos,
i sents en ton camí la meravella
de tota cosa nova, gran i bella—
conserva fresca l'ànima, mirant
amb ulls d'infant!

Si amb vidres negres ja no veus les coses
i al cap barret de cascavells et poses,
et sents pessigolleig i esclata el riure,
i el geni faceciós et vola lliure—
sigui ton goig fontana perlejant,
riure d'infant!

Si dolor i tristesa t'aclaparen,
si les hores com corbs no et desemparen,
si et corfereix ardor turmentadora—
ragi dels ulls la font aquietadora
que tes ferides anirà rentant
com plor d'infant!

De l'original en esperanto

JAUME GRAU CASAS, Trad.

MATEU OBRADOR BENNÀSSER

(ESBÓS BIOGRÀFIC)

(Continuació)

L'ASPECTE del jove era atraient ensems que revelador. De jove semblava un Musset rediviu. Les mateixes paraules amb què Lamartine pintà el retrat del gran romàntic francès, ens poden servir ara per traçar el del vostre benemèrit compatrici, i que coincideix amb el croquis que ens esbossà En M. S. Oliver arran de la mort, "Era un jovencell garrut, de cabells de color oliós, flotants damunt el coll, la faç regularment tancada dins un cercle ovalat un poc allargat, tenyida ja de pal·lidesa pels insomnis de la musa. Un front més tost distret que pensatiu i uns ulls somniadors mes bé que foguejants (dues estrelles millor que dues flamades); una boca ben fina, fluctuant entre el somriure i la tristesa; de cos alt i vincladís que semblava portar, doblegant-se ja, el pes encara lleuger de la juvenesa.

El meritíssim "Institut d'Estudis Catalans" comanà a En Nicolau d'Olwer, la publicació de l'"Epistolari d'En M. Milà i Fontanals" i eixí a llum el primer volum l'any 1922, el qual contenia les lletres adreçades al Mestre des de 1840 a 1874 per gairebé tots els savis del món. Són un intercanvi intel·lectual. Els dubtes que sorgeixen en llurs investigacions són consultats mútuament. Les obres i les revistes, aleshores, més ixents, jutjades amb un alt esperit crític. La dotzena de lletres de N'Obrador compreses dins l'aplec donen un to singular d'amorosida expontaneïtat, corprenedora. És un tendre rossinyoleig dins l'arbreda. Les relacions que hi traspuen entre deixeble i Mestre, més bé que inspirades per la timidesa que la superioritat del talent i del càrrec sol infondre en l'inferior, són obertes i franques, com si anassen d'un amic a un altre amic coral. La primera lletra l'escriví a Felanitx el 24 de juliol de 1871, al carrer de Pizà, 9. — "No crega—, deia a En Milà"—, que per haver passat

ja un parell de mesos desde que el vaig veure, m'haja oblidat de l'encàrrec que me va fer, i que jo li vaig prometre complir; ans bé, vaig col·leccionant una partida de cants populars, noltros deim *cançons*, i que fas compte d'enviar-li tan prest com puga. Per ara, puc dir-li que ja he fet bona coneixença amb moltes velles d'aquest poble, i altres que no ho són; les quals me subministren abundant material per arribar al meu objecte. Prou me n'han dites, de cançons, codolades, gloses i altres herbes; i crec que si Déu ho vol, la collecció que li enviaré servirà, en certa manera, per donar a conèixer, per més que sia a lleugeres pinzellades, la fesomia que té la poesia popular d'aquesta terra.

No es pot figurar la satisfacció que tenc quan me trob amb algun pagés que em diu unes quantes cançons que jo no sabia encara; i així és que tot d'una pens que amb aquestes podré augmentar el nombre de les que tenc ja apuntades; i, posant-me un si és no és orgulloset, pens i me dic:—Vejam si el Sr. Milà romandrà content de jo...!

Ja he llegit un parell de vegades els llibres que em va regalar aquí a Barcelona. He reparat que al llegir-los, mesclada amb el gust que em dóna la seua lectura, li tenc a vosté molta d'enveja, perquè més voldria saber compondre un llibre d'aquests que de moltes altres castes. És que jo estim la Poesia com ningú puga estimar-la! Com som molt xerrador (o, com diuen els catalans, xerraire), m'estaria bé dues hores contant-li coses i dient-li bambades que no vénen al cas; perquè sempre he reparat que amb les persones que jo estim, me fas molt enfadós. I com vostè no ha d'ésser una d'aquestes, si em ressobra, per estimar-lo, llegir una plana de l'*Estètica* o la *Cançó del pros Bernart!* En rudes, jo som com la mosca, que, per més que l'arruixen, no es sap allunyar d'allà on sent olor de mel.

Si veu els Srs. Reynals, Briz o Aguiló, fassa'm mercè de recordar-los que hi ha per Felanitx un atlot aprenent de poeta que a tots coralmant saluda, i pensa molt, molt en ells."

L'admiració demostrada per N'Obrador dins aqueixa lletra tan efusiva és ben justificada. Menéndez i Pelayo, "el gran regionalista de totes les terres ibèriques", segons expressió del Bisbe Torres i Bages, fent la semblança del Mestre, i parlant de les dues obres abans esmentades, deia: "La filosofia catalana de la primera meitat del segle XIXe almenys la que oficialment es seguia, descapdallava's en direcció única del psicologisme escocès, molt ben comprès

i assimilat, el fruits del qual recollí el llibre "Estètica" d'En Milà, assessorat en la part filosòfica per En Llorens i en l'artística per En Pau Milà i Fontanals... La independència d'En Milà respecte als sistemes filosòfics li permeté d'incorporar dins son tractat amb subtil i enginyós sincretisme, els principals resultats de la tercera crítica Kantiana (Crítica de la força del judici) ara en allò pertanyent a la doctrina del sublim, ara al concepte de l'art "finalitat sens fi" que ell anomena en mots més senzills "forma sens ús"... Així sense afectació, ni escàndol, sense deixar pedra on poguessen topar els distrets, ni sense alarmar els fariseus, féu entrar en un llibre d'humil apariència alguna de les ensenyances més útils de l'estètica alemanya dels temps clàssics... Sempre serà per En Milà un honor l'haver mantenguts intactes els drets de l'art pur i desinteressat, contra les pretensions de l'utilitarisme, de l'intellectualisme i del sentimentalisme, que menyspreant, quiscun a llur manera, la bellesa formal, cerquen la font de l'emoció estètica en teoremes abstractes o en converses morals o en somnis de regeneració social. Mai En Milà podia caure en l'error d'esguardar l'art a manera de pur *diletantisme*, separat dels grans interessos de la vida."

I què podríem dir de collita pròpia referent a "La cançó del pros Bernart" que tan meravellat deixava N'Obrador, i que, després d'ésser festejada com mereixia pel seu mèrit intrínsec i la seva paternitat nobilíssima, traspassava les fronteres de la Pàtria i rebia semblant acullida a fora? Deixau que una vegada més retregui el judici de Menéndez Pelayo. "La cançó del pros Bernart" és, malgrat la curta extensió, una de les obres prínceps del renaixement català i tal volta la poesia més netament èpica que mai hi hagué en tot el Parnàs espanyol modern. Això dient, no oblid les meravelles d'En Verdager, així en els blocs granítics de "L'Atlàntida", com en el teixit subtil de la calitja amb què colgava el "Canigó". Fragments es troben allí que igualen i encara sobrepujen a lo més excels que en la "Llegenda dels Segles", del gran poeta francès pot admirar-se... Fins en el metre fou innovador En Milà en aqueixa composició suprema, introduint per primera volta en la poesia catalana, una de les formes del decasíllab èpic de l'edat mitja, la més harmoniosa enc que sia la menys freqüent... "La cançó del pros Bernart" fou moltes voltes imitada: igualada mai.

Entre els imitadors hem de contar el nostre Obrador amb la "Cançó de Gesta" tot exalçant l'heroisme d'un brau cavaller català, amb versos dignes del fet que es proposava cantar. Així comença:

<p>Cantem la gesta antiga vescomte de Montcada Envers la tramuntana no el poren retre amb armes torrejat de cinc torres a la del mig més alta el penó dels Montcades</p>	<p>del fort Guillem, i del Biern. hi ha un castell, prínceps ni reis; quatre als cantells, que lluny se veu vola soberg.</p>
--	--

Després d'aquesta ràpida descripció del castell, conta l'escena que s'hi desenrotlla. El fort Guillem, tot acomiadant-se de sa mare. Na Guillema de Castellvell posa en la seva comanda muller i tendre fillet. Per tal que l'empresa vengués a bona fi, es fan pregueres comunament dins la capella. I quan la lluna es pon a trenc d'alba, eixint del castell el guerrer dreça els passos cap a Salou, on l'espera ja el Rei per donar començ a la conquesta de Mallorca. Una volta iniciada la lluita, ferit el cavall blanc de Guillem, brega aquest agosaradament amb el negre àrab, fins a ésser retut. I en vénen d'altres i els cops cauen damunt el fort Guillem calabruixats i el cos està degotant sang: Llavors llança aquesta exclamació de suprema grandesa.

—¿Què hi pot fer hom si lluita sol contra tants?
¡De ma mort, pàtria mia, te'n sia grat!
¡Oh ver Déu, la meua ànima, jo us encoman!—

Mentrestant al castell de Montcada arribava un jorn En Berenguer de Palafolls, en el moment que Na Garsendis brodava un drap preciós vora de Na Guillema, qui mostrava de doctrina al nin Gastó. I amb la color perduda i esclatant en plors els presents, escolten la trista nova que dels parents Montcades els porta aquell missatger fatídic. El castell es vest de dol inenarrable:

<p>El penó que brodava amb fogasses daurades ara serà de sarja En la capella, oh patges, cantau absoltes, monjo vestiu, els de Montcada ¡Malaventura trista Açò clamant, sentia i ploraven les fembres</p>	<p>per al retorn i vedellons de color fosc. cremau brandons, de nit i jorn, dol rigorós, nos vingué a tots!— forta dolor al seu entorn.</p>
--	---

(Continuarà)

ANTONI PONS

PERSONALITATS DE LA HISTÒRIA

EL REI EN PERE, III DE CATALUNYA I IV D'ARAGÓ

QUI FOREN ELS SEUS PARES. LA SEVA INFANTESA

CAP, entre els gloriosos monarques que han figurat en la llarga llista dels reis de la poderosa Confederació Catalano-Aragonesa ha estat víctima de la calúmnia com el rei En Pere del Punyalet; cap, com ell, ha tingut tantes dots de governant i el seu talent polític. Nosaltres, fervents admiradors de la seva política i de la justícia en què sempre inspirà els seus actes, anem avui a estudiar la seva biografia i quelcom el seu regnat.

Nasqué el Rei En Pere, essent setmesó, a la ciutat de Balaguer, cap del comtat d'Urgell que era dels seus pares, el dia 5 de setembre de l'any 1319. Va ésser fill segon (el primogènit fou Don Alfons, que morí de dos anys, segons ens conta el mateix rei en la seva Crònica i d'un, segons Zurita) de l'allavors Infant D. Alfons d'Aragó més tard Alfons III (fill segon del rei En Jaume II, el Just, i de la reina Blanca d'Anjou, princesa de Nàpols) i de la seva primera muller Na Teresa d'Entença i d'Antillón, comtes d'Urgell. Aquest títol provenia als seus pares del testament d'Ermengol de Cabrera, atorgat en la vila de Camporells del comtat de Ribagorça a 10 de juliol de 1314, en el que havia disposat i ordenat, que a manca dels seus fills, cosa que es verificà, venguessin els seus testamentaris al rei D. Jaume II el seu comtat d'Urgell i vescomtat d'Ager pel preu de cent mil lliures jaqueses amb condició, entre altres, de tenir el rei Jaume de casar el seu fill segon Alfons amb D.ª Teresa d'Entença, neboda del testador i de titular-se, els novament maridats, comtes d'Urgell amb l'ús de les seves armes, i fundar, en una paraula, un vincle de segons pels Infants d'Aragó. En virtut de tal testament i dels tractats que s'estipularen entre el rei Jaume II i els testamentaris d'Ermengol de Cabrera, contragué matrimoni l'Infant Alfons amb D.ª Teresa, en l'església major de

Lleyda el dia 10 de novembre de 1314. Beneí la unió l'arquebisbe de Tarragona, En Guillem de Rocabertí. El testament d'Ermengol de Cabrera es troba en el Reial arxiu de la Corona d'Aragó, vària 9, Alfons III, Comitatus Urgelli, fol 101.

El nostre biografiat no hauria estat més que un Infant d'Aragó, si un aconteixement que ocorregué en el regnat del seu avi, En Jaume II, el Just, no hagués col·locat l'Infant Alfons i comte d'Urgell en els drets de la primogenitura. L'Infant D. Jaume, fill primogènit del rei Jaume II, el Just, que en ésser major de dies havia estat jurat hereu successor en el reialme a Tarragona i Barcelona i a l'ensem ell havia jurat de respectar els furs dels aragonesos i catalans, quan vingué el moment de contraure matrimoni amb la Infanta N'Elionor de Castella, germana d'Alfons XI, amb la qual s'havia promès, sorprengué a tots, i d'una manera especial el seu pare D. Jaume II, amb que volia acollir-se a la vida religiosa, a la que amb anterioritat mai no mostrà inclinació. Perquè el reialme no es quedés sense les viles que s'havien donat al Castellà en rehenes de celebrar-se el matrimoni, se'l pogué convèncer que, almenys, se celebrés la cerimònia de l'enllaç. Tant sense cap mena de mires obrà l'Infant que durant la missa de velacions sortí de moment de l'església, amb la natural estupefacció dels seus vassalls. Per bé que aquest matrimoni no es consumà, existeixen en el Reial arxiu de la Corona d'Aragó les capitulacions matrimoniales de 1er de desembre de 1308, números 2599 i 2600 dels pergamins de D. Jaume II.

El rei En Jaume II s'esforçà de portar el convenciment al seu fill l'Infant Jaume, i també s'avenia en abdicar en ell, però res no obtingué i d'aquí que el monarca català volgués que intervinguessin les Corts en el renunciament dels seus drets de primogènit, perquè tal renunciament no portés pertorbacions als seus Estats. Reunides el dia 23 de desembre de 1319 a Tarragona, compareix el príncep D. Jaume i en mans del Rei, el seu pare i senyor, fa cessió dels seus drets, i ingressa a l'Ordre de Sant Joan de Jerusalem, la qual als pocs mesos deixava per la de Montesa. «Mas este príncipe—escriu Zurita—antes pareció haber dejado la dignidad que tenía, y la que esperaba tener, como una pesada y molesta carga, para que con más libertad se pudiese entregar a todo género de vicios, según después se conoció, con grande indignidad no solamente de su casa y sangre, pero de la religión que había profesado; porque su vida fué muy torpe y de hombre muy deshonesto, y de viles y bajos

pensamientos, sin que bastase ninguna corrección del rey su padre, ni de sus superiores a refrenarlo y apartar de ella, con tales costumbres, que fueron muy ajenas, no solo de príncipe, pero de caballero y religioso como él lo había querido ser». Morí profès a Tarragona, pels voltants de l'any 1333, on diuen que està enterrat, però si realment l'enterraren a la catedral de Tarragona la seva sepultura ens és desconeguda.

Les Corts de Tarragona juraren per sucesor a l'Infant Don Alfons, comte d'Urgell, que era, com hem dit, fill segon del rei En Jaume II, el Just, i pare del nostre biografiat.

Al cap de poc temps, amb motiu de la conquesta de Sardenya o de Còrsega parteix vers aquelles terres l'Infant Alfons d'Aragó, i quan es troba aquest a la guerra contra la República de Pisa detentadora d'aquells territoris, l'Infant En Pere, fill quart de Jaume II, el Just, volia ésser jurat sucesor, a imitació d'allò fet per Sancho, el Brau, de Castella, per si moria el seu germà a la guerra, amb notori perjudici del nostre Pere. El seu avi, Jaume II, s'oposà a les pretensions del seu fill, comte de Ribagorça i de Prades, i feu jurar com a sucesor per si morís l'Infant Alfons, el nostre Don Pere, el seu nét.

En l'any 1327, i el dia 2 de novembre morí a Barcelona el Rei Jaume II, el Just, i va ésser enterrat en el monestir de Santes Creus.

Per la mort del rei Jaume II, passà la Corona d'Aragó, al pare del nostre biografiat, N'Alfons III, el Benigne. Aquest poc temps abans de pujar al tron havia enviudat de la seva primera muller Na Teresa d'Entença i d'Antillón, mare del Pere que ens ocupa, i comtesa d'Urgell. La mort d'aquesta senyora ocorregué a Tarragona, de sobrepert de l'Infant D. Sanxo, a 28 d'octubre de 1327, i va ésser enterrada en l'església dels Pares Franciscans d'aquella ciutat, en la capella major al costat de l'Evangeli, en una sepultura ornada amb varis emblemes i escuts d'armes de Barcelona i de la Casa d'Entença interpolats. Atorgà D.ª Teresa el seu testament en la mateixa ciutat on tingué lloc la seva defunció el dia 28 del mateix mes i any que morí, i fetes vàries mandes, heretà amb la baronia d'Entença i amb la d'Antillón a l'últimament nascut D. Sanxo, per després de la mort del seu pare, substituint-lo a D. Jaume el seu fill tercer (que fou comte d'Urgell i del que ens ocuparem en el transcurs dels nostres escrits); nomenà testamentaris al seu espós D. Alfons, a D. Pere de Lluna, arquebisbe

de Tarragona, al seu majordom Garci Loris i a Bernat Fuster, i feu solament menció dels seus fills Pere, Jaume, Sanxo i Constança, per haver-la premort D. Alfons, D. Frederic i D.ª Isabel que tingué del seu espós el comte d'Urgell, Infant primogènit d'Aragó, Don Alfons. El testament d'aquesta Senyora hom el troba en el Reial arxiu de la Corona d'Aragó n.º 119 de l'armari 30 i en les vàries 9 i 11 de la col·lecció de registres del regnat d'Alfons III i en la vària 52 del regnat de Jaume II, el Just.

Don Alfons en pujar al soli, seguint les disposicions d'Ermengol de Cabrera i els tractats, donació i fundació del vincle de segons que havia fet el seu pare, el rei Jaume II, cedí el comtat d'Urgell i vescomtat d'Ager al seu fill D. Jaume, en qui també es purificà la substitució ordenada per la seva mare de les baronies d'Entença i d'Antillón.

Don Alfons III, una volta coronat a Saragossa a primers d'abril de 1328 i jurat el seu fill En Pere, per successor, celebrà Corts d'aragonesos el 5 de maig i començà tot d'una els tractats pel seu segon matrimoni amb la Infanta de Castella D.ª Elionor, germana de D. Alfons XI, i filla de D. Ferran IV i de D.ª Constança, que verificà a principis del febrer de 1329 en l'església de Sant de Miquel de Tarragona. Aquesta Infanta és la mateixa que es desposà amb l'Infant D. Jaume, germà major de D. Alfons.

De l'educació del futur rei d'Aragó, D. Pere, s'encarregà En Bernat de Cabrera i En Miquel Pérez, senyor i baró de Gurrea. Com que amb motiu del segon enllaç del seu pare, hagué d'intervenir en els fets del reialme i en ells es començà a destacar la gran figura d'aquest rei que havia d'ocupar el lloc més preeminent entre els monarques de Catalunya-Aragó, en les reclamacions contra el seu pare, creiem que mereixen tals fets article apart.

JOAN DE VALLDENEU

EFEMÈRIDES MALLORQUINES

FEBRER DE 1208

LA nit del dia 1 al 2 de febrer de 1208 va néixer el fill de Pere I i de Maria, a la vila de Montpeller i al palau dels Tornamira. Vint-i-un anys més tard, aquell infant havia de conquerir per a nosaltres aquesta bella Illa de Mallorca.

Així com el vent porta en el seu sí la llavor de las plantes i sembra una flor dins el bosc, volgué el destí que s'engendràs el rei. Aquella "Dona Maria la Santa" que "fou una sofrerta i pacient criatura", (1) concebé el nostre gran Conqueridor per les primeries del maig de 1207, sojornant a Miravals, en temps que les ponce-lles badaven la copa al bes del sol i escampaven llur flaira ubriagant com un encens miraculós. El rei, son marit, amava totes les amors, manco la seva, però "una vegada s'esdevenc que el dit senyor rei En Pere venc a Muntpestler, e enamorà's d'una gentil dona de Muntpestler, e per aquella bornava e anava ab armes e traïa a taulat, e faïa tant que a tothom ho donava a conéixer." (2) Els cònsols i prohoms de Montpeller, sabedors de tot, aguditzaren l'enginy i, enganyant el rei En Pere, teren que fruitàs amb única i grandiosa abundància,

"Així que el dicmenge a nit,—ens tramet Muntaner en la seva Crònica—can tothom fo colgat al palau, los dits vint e quatre hòmens bons e abats e priors e l'oficial del bisbe e hòmens d'ordre e les dotze dones e les dotze donzelles ab lo ciri en la mà entraren en lo palau, e els dos notaris; e vengren entrò a la cambra del senyor rei a la porta. E aqui entrà madona la reina. E ells estegren defora agenollats en oracions tots ensems. E lo rei e la reina foren en llur deport, que lo senyor rei cuidava tenir de prop la dona de què era enamorat". "E així estegren aquella nit mateixa totes les esgleies de Muntpestler obertes, e tot lo poble qui hi estava pregant Déu, així com davant és dit que era ordonat.

(1) Ferran Soldevila, "Jaume I".
(2) R. Muntaner, "Crònica".

E com fo alba, los prohòmens tots e prelats e hòmens d'orde e dones, cascun ab son ciri encès en la mà, entraren en la cambra on lo rei era en son llit amb la reina. E meravellà's, e saltà tantost sobre el llit e pres l'espaa en la mà. E tots agenollaren-se e digueren en plorant:—Senyor, mercè sia de gràcia e de mercè vostra, que vejats qui us jau de prop.—E la reina dreçà's; e el rei la conec. E sí li comptaren tot ço que havien tractat. E lo rei dix que pus així era, que plagués a Déu que fos complit llur enteniment. E sí cavalcà aquel dia e es partí de Muntpesler.”

I pel fet abans dit fot que la reina “infantà un bell fill e graciós” (1) que havia d'omplir el món de la remor de les seves proeses i obrir amb el tall de la seva espasa el llibre d'or de la nostra història.

Conta el mateix Jaume I en la seva Crònica, que la seva mare “va fer fer dotze candeles, totes del mateix pes i de la mateixa grandària, i les va fer encendre totes a la vegada, i en cadascuna posà el nom de cadascun dels apòstols, i prometé a Nostre Senyor que nós tindriem el nom d'aquella que més duraria. I la de Sant Jaume durà ben bé tres travessos de dit més que les altres. I per això i gràcia de Déu, tenim per nom En Jaume.”

En canvi, diu Rovira i Virgili (2). “En el document que signà Pere el Catòlic convenint el matrimoni del seu fill amb la filla de la Comtesa vídua d'Urgell (any 1210) i en el de l'any següent convenint el matrimoni del mateix fill amb la filla de Simó de Montfort, hi ha només la inicial del nom del fill, i aquesta inicial és P. i no J. «O el rei—diu Miret i Sans—, o almenys els notaris o amanuenses reials desconeixien encara en l'any 1211 el nom del príncep hereu, cosa poc versemblant, o per aquells dies va tenir D. Pere la genialitat o caprici de voler canviar el nom de Jaume del seu fill, i dornar-li el seu». (3) Ens sembla més versemblant l'explicació d'un canvi de nom, Pere al principi, Jaume després. És interessant de remarcar que el text primitiu de les *Gesta Comitum* l'anomena per dues vegades, Pere Jaume.”

Nosaltres donem les opinions que hi ha sobre el nom de Jaume I, però ens guardarem prou d'admetre'n una sobre l'altra. No ens considerem amb coneixements suficients per poder decidir.

RAMON DE MALLORCA

(1) R. Muntaner, “Crònica”.

(2) Rovira i Virgili, “Història Nacional de Catalunya”, Volum IV.

(3) F. Miret i Sans, “Itinerario del rey Pedro I de Cataluña, II de Aragón”.

E L S L L I B R E S

DANIEL MARTINEZ FERRANDO.—*Ciudades Marroquíes*.—Editorial Cervantes.—Barcelona.—260 pp.

Els ulls de Daniel Martínez Ferrando i el seu esperit saben noves dels països més diversos. És un viatger mai retut que recorre el món i fa florir a cada nova terra que coneix una flor més del seu jardí literari.

Nadiu de València (i cal dir que sempre ha estat disposat a proclamar la paternitat racial i lingüística) ha passat per Anglaterra i Galícia, i ha vingut després a residir a Mallorca, on el comptam ja com un dels nostres.

I després del seu llibre "A través de Galícia" és des de Mallorca que ha anat recorrent els països mediterranis, amb ulls encaradissos i esperit vigilant.

Després d'Itàlia, el Nord d'Àfrica, i després Mallorca i Síria i Palestina han donat a Martínez Ferrando tema per cultivar aquesta branca tan difícil de la literatura, com són els llibres de viatges.

Fidel a l'esperit païral, és també literàriament fidel a l'escola lluminosa que té en el blau i ampli *Mare Nostrum* la seva representació fidel.

Una pàgina de Martínez Ferrando és sempre de gran força evocadora perquè la brillantor de les imatges i la pompa esponerosa del llenguatge vest el paisatge, els personatges i les escenes amb una túnica plena de llum i de colors vius.

Aquesta qualitat predominant en la prosa de l'escriptor valencià, ja destacada en anteriors obres seves, es confirma novament en el llibre "Ciudades Marroquíes", suara eixit de mans dels impressors.

La sequetat del Marroc, la seva inhospitalària manera d'ésser, el seu esquerp paisatge i l'ànima concentrada dels seus habitants fa necessari una ploma tan treballada i una literatura tan plena de finor al servei d'un esperit tan sensible i elegant, perquè el viatge a través de l'imperi virtualment mort ens sigui agradable com ho és en el llibre de Martínez Ferrando.

Les ciutats del Marroc—Fes, Mequinès, Rabat, etc.—desfilen davant els nostres ulls vestides amb un ropatge atractiu, gràcies al qual anam recorrent el Nord d'Àfrica de la mà de l'autor.

El llibre, editat amb pulcritud, porta una decorativa i evocadora portada d'Artur Ballester.

ASSOCIACIÓ PER LA CULTURA DE MALLORCA.—*Almanac de les Lletres*.—Mallorca.—148 pp.

Nou toms s'arreglaren ja, costat per costat, de l'"Almanac de les Lletres", la benemèrita publicació anual que, sense interrupció, ve ofrenant als amadors de la nostra autèntica espiritualitat l'"Associació per la Cultura de Mallorca".

Coincidint amb la flor primerenca dels ametlers primerencs, floreix als mostradors de les nostres llibreries, aquest bell ram de flors literàries que és l'Almanac.

Nou anys i una col·laboració cada volta més nodrida donen ja a aquest germà de causa de LA NOSTRA TERRA una estabilitat gairebé incommovible.

L'"Almanac" d'enguany ha ampliat més que els anteriors el seu esperit fraternal i ha afegit als noms de col·laboradors mallorquins, catalans i valencians, el nom d'un poeta provençal—Valèri Bernard—al qual ha traduït Guillem Colom.

La *Crònica* inicial és un resum complet i ben orientat de l'activitat espiritual de Mallorca en 1928 i la *Bibliografia* final és un exponent de la nostra producció impresa.

A remarcar també:

—“L'Abella d'or”.—Com l'any passat, enguany s'ha publicat, amb la cura pròpia dels tallers Altés, de Barcelona, l'almanac del dit títol.

A l'edició per Mallorca figura a la portada la visió de la nostra Acropòlis, en el text dibuixos i fotografies de coses nostres ben escollides i treballs literaris de Mn. Bartomeu Guasp, Gabriel Cortés, Antoni Sagistà, Miquel Puigserver, Manuel Andreu i Mn. Thomàs i fragments de Pons i Gallarza i Bartomeu Ferrà.

Es reproduïx, a més, la font dedicada a Joan Alcover, es dediquen unes planes a la conquesta de Mallorca i es fan unes al·lusions elogioses al “Bolletí de l'Arqueològica” i a LA NOSTRA TERRA.

—“Obres Completes de Joan Maragall”.—Ha aparegut el primer tom d'aquesta edició feta pels fills del poeta sota la direcció de Joan Estelrich.

Constitueixen aquest tom, que conté un estudi sobre la poesia de Joan Maragall, firmat per Josep M.ª Capdevila, les Poesies, completes, del gran líric i les precedeixen un autògraf de *La vaca cega*.

L'edició és plena de noblesa i feta amb un alt sentit de la dignitat artística.

—“Poesies de Miquel Costa i Llobera”.—Esgotada l'edició de les “Obres Completes de Costa i Llobera”, feta per la “Il·lustració Catalana”, acaba de publicar-se una selecció de les seves millors composicions en vers que formen un volum de 240 planes.

Aquest tom, que serà de gran utilitat per aquells que desitgin conèixer la part més notable de la producció de Mn. Costa, editat també per la “Il·lustració Catalana” porta un pròleg ple de devoció al gran poeta i d'amor a la Pàtria signat per Miquel Ferrà.

—“Orientacions d'Excursionisme”.—Aquest és el títol d'un breu tom degut a la ploma de F. Pujol Algueró, que ha prologat J. M. Batista i Roca.

Avui que l'excursionisme a Catalunya ha superat ja el concepte primari d'un esplai físic és molt convenient la lectura dels coneixements de divulgació d'aquesta obra.

En forma agradable, cordial i amarada de companyonia l'autor exposa les finalitats espirituals de l'excursionisme que ben dirigit és una magnífica escola de formació del caràcter.

Allò que ha d'ésser l'excursionista i els diferents aspectes i castes d'excursió, els coneixements que s'han de tenir, la germanor que ha d'imperar són tractats amb gran coneixement de causa i ben orientada finalitat per l'autor.

—“La meva fugida dels Ploms”—El volum VI de la Biblioteca Univers (Llibreria Catalònia, Barcelona) és la traducció dels capítols de l'obra de Casanova de Seingalt titulats “La meva fugida dels Ploms”, feta per Just Cabot.

La personalitat de Casanova és prou coneguda, així com les seves innombrables aventures, canvis de fortuna i de professió, perseguit sovint per la justícia, fins que retirat al castell de Dux passà escrivint molt els darrers anys de la seva vida.

Les seves excepcionals qualitats fan interessant tot quant es refereix a la seva vida, i és aquesta història, la única obra publicada en vida per Casanova.

Just Cabot, en fer-ne la traducció, ha tengut en compte el caràcter popular de la “Biblioteca Univers” i ha fet una obra digna d'ell.

—“La poqueta cosa”, d'Alfons Daudet, traduïda per M. Llorenç Riber, que fou premiada en un concurs de traduccions organitzat per l'Editorial Catalana, sortirà aviat.

Aquesta obra constituirà el segon volum de la sèrie de 1929 de la “Biblioteca Literària”.

—“Les vies de dret”, és el títol del llibre de Joan Estelrich, resum de la seva activitat internacional d'aquests quatre anys darrers.

—Arthur Perucho ha enllestit la seva obra teatral en un acte “Faust”, visió moderníssima d'aquest personatge.—R. R. T.

RECULLS DE FORA

A l'“Ateneu Barcelonès”, el “Teatre dels Poetes” dedicà una sessió a la memòria de l'insubstituït Joan Alcover.

Joan Estelrich féu un bell i complet estudi de l'obra del Mestre. Heus aquí alguns paràgrafs.

La mort del gran poeta—començà dient—, tan ràpida i sobtada ens deixà perplexos i torbats. Quatre fills l'havien precedit; no haurà temut el camí. “Quan la mort arribi poc gaudirà de la vida mia; el millor ja ho té”, havia dit.

És el més alt exponent del nostre esperit insular, el nostre prestigi més sòlid, l'orientador més eficaç. No sols teníem en ell la personalitat més indiscutida de la nostra lírica moderna, sinó la personalitat moral també de l'home complet, de l'home exemplar; poeta pur i ciutadà auster.

Era per consens de tothom el nostre elegíac, el primer i l'únic. Elegíac de la gran nissaga, d'ànima actual i moderna, més viril que Leopardi.

Estelrich estudia, amb deteniment i delectança, el poeta i les seves qualitats de clàssic; l'orador, el més pur orador mallorquí; analitza el seu sentit crític, que el du a qualificar-lo de *gentleman* d'estirp i d'ànima. Deixà, diu, moltes coses per escriure per pruija de limitació i perfecció. Fou exigent amb ell mateix i amb els altres com tot poeta pur i tot caràcter auster. Meticulós i acurat sempre, les seves passions concentrades sorgien a voltes en indignats i fulgurants apòstrofs.

I per cloure l'homenatge N'Estelrich trià mitja dotzena de poesies representatives de la seva Musa patriòtica, de la seva Musa terral, de la seva Musa elegíaca i de les seves interpretacions bíbliques.

Les poesies triades—“La Balenguera”, “La Serra”, “El voltor”, “La Relíquia”, “Dol”, “Desolació” i “Resfa” foren excellentment llegides per l'actriu Roser Coscolla, a continuació del comentari explicatiu i suggestiu que Joan Estelrich posà a cada una d'elles.

La sala plena de distingida concurrència aplaudí amb entusiasme Joan Estelrich i Roser Coscolla, la qual fou, a més, obsequiada amb un ram de flors.

La “Gaceta Literaria” de Madrid dedica una pàgina a les lletres catalanes, titulada “Gaceta Catalana” dirigida pel jove poeta i crític literari En Tomàs Garcès i pel jove Joan Chabàs català de València recentment incorporat a la fileres pairals.

La “Gaceta Literaria” va realitzant el seu programa d'expansió i de comprensió iberistes. En la pàgina corresponent al 15 de gener Joan Chabàs en el “Boletín de Noticias” fa referència al moviment i desenrotllament constant i progressiu dels afers intel·lectuals a Mallorca. És innegable, en efecte, que de cada dia és major la intensificació i l'extensió que assoleixen

entre nosaltres les tasques i les aspiracions de bona part del nostres obrers intel·lectuals.

LA NOSTRA TERRA mereix, per part del cronista esmentat, una menció especial que no podem fer altra cosa que assenyalar als nostres lectors i regradar al novell company.

En la Secció de Bibliografia que "Nosotros" dedica a les lletres Catalanes, el publicista coterrani Joan Torrendell dóna compte i analitza, com ell ho sap fer, "Fulls de Dietari" de l'exquisit Carles Soldevila; "la Dolorosa" el poema dramàtic de Ventura Gassol —representat a Barcelona pel maig de l'any passat, estrenat suara a Buenos Aires—que ha proporcionat al seu autor un èxit doble: al poeta i al dramaturg; la versió catalana—veritable èxit de llibreria—de "La dispesera" de Dostoiewski; "Excursions pels Pireneus i els Alps" que ens descriu Josep M.ª Guilera; i "El Camí invisible" llibre de poesies de Francesc Canyadas que encara no coneixem.

A "Catalònia" revista d'afirmació i expansió catalana que publica mensualment el Centre Català, de Buenos Aires, hem llegit en el número corresponent al mes de novembre de l'any passat una bella i interessant conferència que Joan Torrendell donà, la vetlla del 20 d'octubre de 1928, en la funció d'homenatge que el susdit Centre dedicà al dramaturg Ignasi Iglesias.

En el mateix número trobem reproduïdes tres poesies—Forania, Margarides, Remembrança—de la nostra Maria-Antònia Salvà, poetessa la més alta i indoblegable.

"Acció Femenina" ha decidit crear a Barcelona la primera Escola Nacional de Mainaderes Diplomadas, d'on les famílies podran treure persones degudament preparades per exercir amb plena consciència moral i pedagògica llur missió prop de les criatures que els siguin confiades. Així ho promet el programa que Carme Karr, professora de la nova Escola, ha fet públic. Tota dona o noia que hagi complert setze anys i sàpiga de llegir i d'escriure, podrà seguir els dos cursos, teòrics i pràctics, en què s'han distribuït les matèries objecte d'aquest ensenyament professional. En acabar els serà lliurat un diploma o certificat d'aptitud.

D'avui endavant els infants a Barcelona, podran ésser *pujats* per mans netes i cervells experts. I si la matrícula és nombrosa i l'aprofitament i la disposició acompanyen, la nova Escola—que dirigeix la doctora Maria Montessori—farà innecessària la importació de *nurses* exòtiques, més o menys professionals.

Hem llegit el primer número de "Ginesta". Aquesta revista d'estudiants i obrers ve a «trencar antics prejudicis socials per establir una unió permanent de la joventut.» Bell ideari i bells propòsits als quals voldríem veure adherits en esperit i en acció els nostres obrers i estudiants. La cultura ampla i diversa, manual, intel·lectual o mixta (l'obrer que estudia i l'estudiant que treballa) és el millor vehicle per aconseguir la comprensió i el respecte recíproc per tal de treballar constantment tots plegats, en les lluites socials.

Ginesters—obrers i estudiants—salut!

Que el vostre abandament mai no sofreixi minva i la vostra companyonia, no enterbolida mai, siga fruitosa.—F. de S. A.

* * *

S'ha celebrat a Madrid durant el passat mes de gener, una notable exposició de fotografies d'Espanya, organitzada pel "Patronato Nacional de Turismo". A més de gran nombre de particulars, figuraven com a expositors algunes Corporacions, Societats fotogràfiques, tan importants com la "R. S. Fotogràfica" i "Peñalara", algunes Societats de Turisme i la part de propaganda d'indústries, que ja no pot faltar-hi mai.

El conjunt, no podia ésser més notable, tant pel nombre d'obres exposades, com per la qualitat i tècnica emprada; monuments, paisatges, marines, tipus populars, ciutats, pobles típics, muntanya, etc., de tot hi havia. Els baixos del Museu d'Art Modern; estaven animadíssims i les obres eren contemplades amb gran admiració pels visitants.

Guiats d'una idea irressistible, ens dirigírem impulsivament a veure com estava representada Mallorca dins tan brillant conjunt. En el catàleg figuraven 12 originals, però en l'*stand*, era molt difícil de trobar-los; per fi, a un recó, vérem un rètol que deia: "Baleares"; quina no seria la nostra sorpresa, quan vérem mesclades amb algunes, solament, de les que figuraven a la llista, una de la muntanya de Lleyda i una altra del Monestir de Poblet! En canvi, les altres cinc no sortien... i, naturalment, figuraven a la Secció de "València". Tot això, donat el coneixement que a fora solen tenir de Mallorca, no tendria importància; el pitjor és la qualitat, el mal concepte que es forma del nostre paisatge, per la detestable selecció que en dites 12 fotos s'ha fet. "Claustro del Convento de San Antonio" titulen un recó del de Sant Francesc, foto tan defectuosa, que sols amb gran dificultat es podia arribar a conèixer; una de "Olivos milenarios" que diríem si és un munt de carbó, etc.

La declaració del "Patronato" no pot ésser més clara: "Con todas las fotografías aceptadas, se formarán cinco salones que durante el presente año recorrerán las ciudades más importantes de Europa y América". Si això passa, seria preferible que no sortís cap de les dotze de Mallorca, puix seria una propaganda negativa, per fomentar les nostres belleses dins el turisme mundial.

Denunciat el cas per nosaltres presenciats, creïm que el remei és encara a temps; a la mà del que siga està d'evitar-ho i una de dues, que no hi figurin les nostres belleses o en cas que sí, que siguen unes reproduccions dignes de la fama de que disfruten.—J. E. R.

N O T I C I A R I

RECORD

El dia 26 de febrer de l'any 1926, traspassà el món dels vius Joan Alcover. En el present mes es compleix el tercer aniversari de la seva mort.

És viu entre nosaltres—i sempre hi serà—el record del mestre. Tots ploram encara la seva partença i no hi ha qui pugui omplir el buit de la seva figura augusta. Sobre la seva obra s'ha aixecat l'ombra del llorer esponerós, i ens agrada fer rotlada al seu voltant, recordant els seus consells i la seva vibrant paraula. Per això és que en els presents dies el passat reviu de bell nou, i el so de l'aigua remorosa de la seva font i la figura simbòlica i airosa de «La Serra» ens serveixen de conhort i ens el fan present a cada hora.

CONCERTS

Els dies 8 i 9 d'aquest mes rebérem novament la visita del "Trio de Barcelona", el qual donà dos concerts corresponents a l'"Associació de Cultura Musical".

Per bé que no feia molts mesos que havíem sentit a Palma aquesta notable agrupació, no ens dol que hagi tornat tan prest perquè les seves interpretacions s'escolten sempre amb el major interès. No és en va que des de l'any 1913 en què és presentà al públic el "Trio de Barcelona" el formin, encara, els mateixos components que el fundaren. Vives, al piano; Perelló al violí, i Marès amb el seu violoncel, han arribat a una justesa i compenetració que, si altres mèrits no tenguessin, ja en posseïrien prou per fer-se escoltar respectuosament. Ací, on la manca de perseverància en l'obra empresa és una característica racial, hem de remarcar i alabar com es mereix el cas de continuïtat que representa la vida d'aquest "Trio".

El primer dia executaren el *Trio en si bemoll major, op. 11*, de Beethoven, del qual hem de retenir l'excel·lent interpretació donada a l'*Adagio*. Tocaren també el *Trio en do menor, op. 101*, de Brahms, obra que es considera com una de les més inspirades d'aquest autor. El segon i el tercer temps són meravellosos; ben original aquest pel seu ritme de curts membres de frase a set temps i més tard a cinc o a tres.

De la *Suite sobre cants bretons*, de J. Huré, ens agradaren força els tres primers fragments, en particular. El programa incloïa, encara, un *Andante con moto*, de César Franck, que malgrat ésser una composició primerenca porta una volada que mostra ja el profund temperament del mestre francès.

Ens donaren en el segon concert el *Trio en fa, op. 80*, de Schumann, que segueix el pla tradicional dels clàssics moderns, però que assenyala bé els intents renovadors engendrats per l'ànima romàntica de l'autor.

Goossens, compositor modern que accepta moltes de les actuals innovacions sense trencar del tot els motllos vells, estava representat amb

les seves *Cinc impressions d'una estada al camp*. Música evocativa, fàcilment assimilable, fou ben acollida pel públic que solament es desorientà en l'últim tros, *A la vogue*, amb més atreviments que els anteriors.

Finalment, tornàrem a sentir el *Trio en re*, de Turina, sense que aquesta segona audició ens fes modificar la impressió que ens causà quan els mateixos artistes ens el donaren a conèixer pel mes de juny.

Han estat, doncs, dos concerts ben estimables, el nivell dels quals voldríem que sempre es mantingués o es superàs en els de l'"Associació de Cultura Musical".—E. P.

NOVA SALA D'AUDICIONS

Ha estat inaugurada una sala de concerts en els salons de la casa Maroto.

Atentament invitats per l'"Associació Bach" assistírem el dia 21 a un concert íntim que s'hi donà per tal de provar les condicions artístiques del local.

Aquestes són perfectes. Els senyors Joan M.ª Thomàs i Mas Porcel executaren al piano algunes composicions que ho deixaren ben demostrat. Per confirmar-ho amb el so d'altres instruments, una gramola de la casa "El Japón" deixà sentir una ben entesa selecció de discos.

Amb aquesta sala, batejada amb el nom de "*Domus Artis*", té Palma un local que ofereix un marc adequat per a concerts de música "da camera" i conferències. Felicitem a tots els qui han intervengut en aquesta realització i especialment el nostre amic Mn. Thomàs.

EXPOSICIONS

ELISEU MEIFRÈN

Simultàniament, a les "Galeries Costa" i estrenant el nou saló per a exhibicions d'art en el "Círculo Mallorquín", ha exposat novament a Palma, del dia 19 al 31 del mes passat, el pintor català Eliseu Meifrèn.

El mestre Eliseu Meifrèn ha duit aquesta vegada un bon grapat de quadres que, com deim, tant a can Costa com al "Círculo", han estat admirats pel sector d'incondicionals que la pintura d'En Meifrèn té a Mallorca. Aquest sector d'incondicionals es compon de quasi bé tothom, ja que l'art d'En Meifrèn, tot i essent de qualitat, està lluny de cerebralismes, està desprovist d'hermetismes, i es mostra amb tota la seva naturalitat post-impresionista. És, doncs, comprensible per tothom, profans i professionals.

Estem lluny de voler descobrir l'art, merescudament jutjat tantes vegades, d'aquest pintor català que ha obtingut sempre les més favorables sancions públiques i les recompenses oficials. Davant la seva obra s'evidencia el seu mestratge. És un pintor ja consagrat. El seu pinzell es destre. Experiència pictòrica d'anys, la seva.

Davant aquestes exposicions simultànies de la seva obra pictòrica, el crític té de fer abstracció del nombre, de la quantitat. Entrar dins dels detalls de les obres fora cosa impròpia. Ens faria falta temps i espai sobre tot. Les crítiques en aquesta revista han d'ajustar-se a una mida que no té cap relació amb la importància de l'exposició. Aquesta estarà amb relació amb la substància de la crítica. Entre els dos salons el mestre Meifrèn ha exposat seixanta cinc obres.

Posats a fer una tria entre aquestes seixanta cinc obres, hem de fer constar que el millor lot era el de les exposades a can Costa. El rovell, la flor de les seixanta cinc era a can Costa. La part més substancial

d'aquestes seixanta cinc obres era a les "Galleries". I entre les vint-i-cinc obres que hi havia a can Costa, es destacaven el quadre del port de Cadaquès, i dos de petits amb oliveres. En el "Círculo" hi havia exposats els quadres més grossos, i tal vegada per això, els de menys intensitat. Alguns eren, francament, escenogràfics. Tal volta hi ha pintors i pintura que no volen expressar altra cosa.

RICARD OPISSO

A les "Galleries Costa" ha exposat del 6 al 21 d'aquest mes de febrer el popular dibuixant barcelonès, Ricard Opisso. A Mallorca no eren desconegudes les il·lustracions i caricatures de N'Opisso, constant col·laborador gràfic de moltes revistes. Però En Costa ens ha proporcionat l'ocasió d'entrar en contacte amb la seva obra d'una manera més perfecta, més completa, i de poder-la jutjar en conjunt en les seves diverses manifestacions.

Si hi ha un dibuixant natural i que dibuixi el natural amb tots els seus encants i deformitats; si hi ha un dibuixant "clar i català", que digui "al pa, pa, i al vi, vi", aquest és N'Opisso. A voltes els seus dibuixos i caricatures volen tenir el sentit que presideix tota l'obra d'En Forain—advertim que deim això sense voler establir cap paral·lel—però com que tot a la vida no és pas negror, N'Opisso oblida prest el moment pessimista i se'n va als llocs de bauxa, de multituds alegres, a la Rua, als banys de Sant Sebastià, a les Planes, i copsa les actituds més insignificants i més grotesques. És el dibuixant més barceloní. El que coneix més l'esperit del poble barceloní, senyors Esteves i obrers, amics dels bons àpats i de la xirinola.

N'Opisso té tres personalitats ben destacades també en aquesta exposició. L'Opisso pessimista. L'Opisso dibuixant seriós que fa dibuixos com aquell immillorable de la noia fràgil i fina asseguda al costat de la senyora grassa. I l'Opisso caricaturista, dibuixant de ninots, que fa riure els més hipocondríacs, treient el suc humorístic a totes les situacions humanes.

EXPOSICIÓ COL·LECTIVA

A les "Galleries Mallorquines" que ha instal·lat D.ª Margalida Mateu en el lloc denominat "Domus Artis", antic palau dels Maroto, hi ha una exposició col·lectiva de pintura. Aquesta Exposició s'és inaugurada a l'ensens que les dependències de les "Galleries" dites, i és la que obre pas a les successives que es donaran en el mateix lloc. Amb la inauguració de les dites "Galleries" comptem, doncs, a Palma, ara, amb tres salons per a exposicions pictòriques, oberts als expositors i al públic.

No hem estat mai contraris de les exposicions col·lectives. No fa gaire, una de les donades a l'extingit saló de "La Veda" va ésser col·lectiva. Però creim que en l'organització d'una exposició d'aquesta mena ha de presidir un criteri. Un criteri rígid de selecció i de relació. Tot i agraint l'esforç que representa organitzar aquesta exposició, creim un deure advertir que solament per augmentar el nombre—no trobem altre motiu—han estat acceptades obres que no han estat seleccionades en relació amb altres molt dignes de figurar, com hi figuren.

Bartomeu Seguí—L'inquiet pintor pollensí presenta una taula. Sens dubte és del millor de l'exposició. Representa unes teulades de Pollensa, meravellósament tractades per la seva retina intuïtiva, que copsa la finor dels matissos. La seva sensibilitat ha fet d'un motiu ingrat, una obra d'art que l'acredita de pintor amb accent propi.

Jacob Sureda—Ha duit la seva modernitat, ben raonada, en aquesta exposició. En el seu paisatge els colors estan relacionats raonadament, i dintre la llum que hi ha en el quadre prenen cos els volums que volten la figura geomètrica principal d'aquell, ben delimitats els seus volums. Pintura intel·ligent, "intel·lectual", en el millor sentit de la paraula.

J. A. Fuster Valiente—Tres quadres amb motius de Deyà, que ocupen un dels *panneaux* del saló. Quadres purs, sense estridències, que demostren un temperament distingit. Tenen finor i exquisidesa de color, equilibri en la composició, factura ben cuidada, sàvia.

Antoni Gelabert—Exposa dos dels parrals que ja vàrem jutjar quan foren exposats a les "Galeries Costa"; sempre es tornen a veure amb gust.

L. Cerdà Juan—Dos quadres d'aquarium. Peixos decoratius. Vius i botant.

Pilar M. de Sureda—Un oli. La Catedral a l'hora daurada. Aquest quadre ens mostra la intelligència pictòrica de Na Pilar Montaner, que malauradament no va avançar més enllà de l'impressionisme.

Càffaro Krug—Aquesta senyoreta exposa un petit oli que figura la coneguda perspectiva del claustre de Sant Francesc. Pobre de visió i mancat de matís.

Pere Barceló—Exposa dues obres. Una la coneixíem de la seva darrera exposició a "La Veda". L'altra és un oli petit—Deyà—ben tractat.

Paul Laverdet—Hi ha un dibuix aquarellat, d'aquest artista francès. Interessant.

A. Haberkorn—El pintor alemany que residí a Pollensa i exposà a "La Veda" hi té quatre dibuixos fets amb llapiç litogràfic. Són quatre obres fetes amb la seguretat, l'art i l'originalitat forta d'aquest artista alemany.

Erwin Hubert—Quatre de les seves fines i impecables aquarel·les.

Lluís Derqui—Dos *gouaches*. Senzillesa i sensibilitat. Ingenuïtat també.

M. Llinàs—Presenta un oli de dimensions extraordinàries. Ventura ens faria efecte aquesta Mallorca del senyor Llinàs, si no la coneguessim tan bé. Vol ésser tot un espectacle, i no passa de l'escenografia.

Joan Fuster—Un recó de jardí. Jardí trist, decadent, i pintura amb consonància. Diuen: aquesta pintura ja ha passat... Deim: Però, ha existit mai aquesta pintura?

Bartomeu Ferrà—Presenta un dels quadres que va exposar quan la inauguració del salonet del carrer dels Peraires.

Esculptura—En Tomàs Vila presenta un marbre discret, que titula "Hondero" no sabem per què.

Ferros forjats—El català Gerard Alegre presenta una collecció dels seus ferros forjats, treball en el que s'ha especialitzat, i amb el que obté obres d'indiscutible mèrit artístic. Sobresurten tota una iconografia de ferro forjat, amb un marcat aspecte romànic.—*Ernest M.ª Dethorey*.

NOTES D'ART

Amb l'Exposició Meifrèn s'ha inaugurat en el "Círculo Mallorquí" el nou Saló d'Exposicions, instal·lat allà on era saló de billar i dona al carrer del Conquistador.

Ens plau d'assenyalar aquesta millora cultural en la nostra primera societat. El Saló del "Círculo" ve a omplir el buit que havia deixat l'extingit Saló de "La Veda", per on havia desfilat tota una època de l'art pictòric de Mallorca, o sigui un quart de segle de pintura, almenys.

* * *

A les "Galeries Costa" s'ha inaugurat dia 23 del corrent una Exposició d'olis del pintor argentí Tito Cittadini.

De l'Exposició, que ha de romandre oberta fins dia 8 de març, en parlarem en el nostre número vinent.

MISSIÓ ESPELEOLÒGICA

La missió francesa de caràcter científic, composta de l'enginyer M. R. de Joly, del geòleg professor de la Facultat de Marsella M. M. Denizot, de l'illustre alpinista Comte de Gasparin, de l'arqueòleg M. Banquier, del publicista M. Maiyrou, dels cineastes M. M., Eilis i Bachelet, el dia 12 estava de retorn a França, després d'haver realitzat durant la curta estada d'una setmana a la nostra illa profitoses investigacions. A la cova del Drac comprovaren que la caverna fou feta per l'acció química de l'aigua dolça, amb anterioritat a la salada. Mr. de Joly provà de passar des de la cova marina de Colom a la del Drac.

A més exploraren l'avenc de So'n Marinet, de 55 m. de profunditat, l'avenc-cova de So'n Rullan; l'avenc de Moragues sobre la muntanya de l'Esclop, de 50 m.; la cova de Biniatzent, a prop de Mancor; la cova de Sant Lluís a prop de Porreres, de més de mil metres de galeries; la cova de So'n Pou, de Vilafranca; l'avenc de So'n Pou, de Santa Maria, obert en estrats verticals del triàssic i de 51 metres; la cova de Canet i la d'En Corbera; la cova de can Mayol a Establiments; l'avenc de So'n Mas, a la regió de Valldemosa, de 75 metres; la cova de Petra al vessant N. del turó de Bonany. Visitaren el Bufador, de Capicorp Vell i en els contraforts de Mamaric observaren un trencat, llarg d'uns 500 metres, orientat NE. SO. paral·lel al camí de Bunyola a Orient amb profunditats de 25 i 40 metres que constitueix un vertader perill, puix que aquest tros de muntanya caurà un dia o altre sobre el camí d'Orient. Finalment exploraren al peu de Canavaques i prop de la cala de St. Vicens una cova, de la qual en recorregueren uns 700 metres, la major part seguint el curs d'aigua del torrent de dita cala que no corre per la superfície, sinó sota terra.

Tot encuriosits esperam el dia que tan meritíssims hostes han de treure a llum el fruit de llurs estudis, que ens ajudaran a millor conèixer la nostra terra, amb tots els misteris que tanca dins les seves entranyes de pedra.

EL CICLE DE CONFERÈNCIES DE FELANITX

En ressenyar el cicle de conferències organitzat per la societat "La Protectora", de Felanitx, en el número de desembre, ens oblidàrem d'esmentar la de N'Arnest Mestre sobre el tema "Curiositats de la vida de quelques bestioles" i la d'En Pere Reus que tractà el "Feminisme".

Durant el gener ha continuat aquesta obra cultural amb el mateix èxit; han ocupat la tribuna, En Miquel Bordoy que parlà de les "Vicissituds de l'agricultura, indústria i comerç a Felanitx", En Francesc de P. Navarro que tractà "Sobre la vida extraordinària de la vulgar anguila" i En Francesc de S. Aguiló que desenrotllà "Un deure social: la higiene de l'espècie".

RECOMANANT MÉS PRECAUCIÓ

Hem reparat un esvoranc a un dels capitells del portal major de la nostra Seu. És fresc encara i suposam que fou nafrat involuntàriament pels obrers quan hi arrambaren les escales per col·locar damunt la coronisa

bombetes elèctriques. Cal vetlar per la integritat de l'esmentada porta, bell exemplar del Renaixement. La ferida oberta ens dol com a cosa pròpia.

UN PINTOR MALLORQUÍ QUI TRIOMFA

A Barcelona, el nostre compatrici Jaume Pizà i Roig, acaba de rebre felicitacions encoratjadores per la tela que ha pintada, representant el gran poeta català Mossèn Jascint Verdaguer. L'obra és feta per encàrrec de l'Ateneu de Madrid i ha de posar-se a la pinacoteca d'aquell centre cultural, on figuren els ateneïstes més assenyalats. Antany, amb el mateix encert i amb la mateixa finalitat, pintà el gran geni català Angel Guimerà.

HOMENATGE A SALVADOR HEDILLA

Una comissió, integrada per elements ben diversos, ha llançat la idea de retre un homenatge i aixecar un monument commemoratiu de la primera travessia aèria Barcelona-Palma, que fa dotze anys realitzà, gairebé heroïcament, el malaguanyat Hedilla.

S'ha obert, amb tal fi, una subscripció a la Redacció de "La Almudaina".

SESSIÓ INAUGURAL

El 26 de gener, a l'Acadèmia de Medicina es celebrà la sessió inaugural de l'any. El soci D. Bartomeu Vanrell pronuncià un documentadíssim parlament sobre el tema de gran interès per a la nostra illa "Profilaxia de la tuberculosi infantil a Mallorca".

PROPAGANDA DE MALLORCA

El "Fomento del Turismo" segueix la seva meritòria tasca de divulgar les nostres belleses. A més de llançar als quatre vents 160.000 fullets ha editat un bellíssim album de fotografies que dóna goig de contemplar-les.

CONFERÈNCIA

N'Emili Darder donà a Sant Miquel de So'n Carrió una conversa sobre "Diftèria i la vacunació antidiftèrica".

No cal remarcar la seva importància puix s'en camina a combatre l'increment pres, entre nosaltres, per aquesta malaltia del tot evitable.

REFORMA TIPOGRÀFICA

El lector haurà observat que en aquest número començam d'usar el símbol *h* per representar la *l* doble o geminada. Devem aquesta innovació, —que fa més agradosa als ulls la representació gràfica de moltes paraules,— al nostre impressor Francesc Soler, amatent sempre a tot quant siga una superació en l'art de la impremta.

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR:

ANTONI SALVÀ I RIPOLL

Redacció i Administració:

Carrer de *Palacio*, 91. — Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes. — Trimestre, 3 ptes. — Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER. — SANT FRANCESC, 2 I 4. — PALMA DE MALLORCA